

VMR Jubileum congres
Milieurecht in transitie
29 september 2022
Luuk Boerema

Boerema & van den Brink
juridisch en ecologisch advies Natuur en Leefomgeving

1

**An Cliquet: “Natuurherstel als
luxe?”**

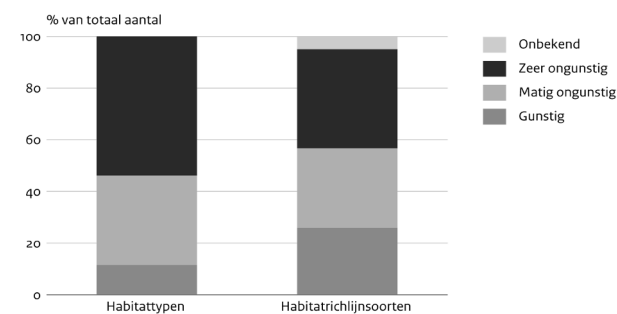
***“Wat gebeurt met de dieren,
gebeurt spoedig met de mens.
Alle dingen hangen samen.
Wat er met de aarde gebeurt,
gebeurt met de kinderen van
de aarde.”***

***- Citaat van Indiaans opperhoofd
Seattle, uit 1854***

2

Staat van instandhouding van Habitatrichtlijn, 2013 – 2018

Bron: Ministerie van LNV

PBL, jul 20
www.clo.nl/160403

3

-n

- Welke ontwikkelingen zien we?

- *Conventie van Bern (1982): populaties in het wild levende soorten op aanvaardbaar niveau houden, of brengen...*
- *Habitatrichtlijn (1994): behoud of herstel van een gunstige staat van instandhouding van habitats en soorten.*
- *Concept Verordening Nature restoration (2022): Binding rules on the restoration of ecosystems...*

4

- *Via behoud van bedreigde soorten naar bescherming van populaties en leefgebied van soorten naar behoud en herstel van goed functionerende ecosystemen.*
- *Het geheel der dingen en de samenhang tussen habitats, soorten en de fysieke randvoorwaarden zijn belangrijker geworden.*
- *'Rechten voor de natuur'; 'Systeemherstel'*

5

Naar de Omgevingswet

- *Deeldeel I: bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit, ook vanwege de intrinsieke waarde van de natuur....*

6

Naar de Omgevingswet

- *bereiken = inzet tot natuurherstel*
- *Wie geeft sturing in gedecentraliseerde eenheidsstaat?*
- *Wie neemt verantwoordelijkheid voor onvermijdelijke onpopulaire keuzes?*
- *“Verantwoordelijkheid dicht bij de burgers”: het juiste niveau?*

7

Naar de Omgevingswet

- *Wie beschermt datgene wat niet voor zichzelf kan spreken?*
- *Wie ruimt de rommel op?*
- *Wie stuurt op een robuuste natuur, met dito bescherming?*

8

Naar een Omgevingswet

- *Deeldeel II: doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de fysieke leefomgeving ter vervulling van maatschappelijke behoeften*

9

Naar een Omgevingswet

- *Wie begeleidt de omslag naar een natuurinclusieve maatschappij, waarin maatschappelijke behoeften zijn afgestemd op natuurlijke bronnen?*
- *Wie remt de georganiseerde krachten van het doorgeschoten neoliberalisme?*

10

Citaat: Indiaans opperhoofd Seattle uit 1854

“Voor hem is het ene stuk grond gelijk aan het andere. Hij is een vreemde, die in de nacht komt en van het land neemt wat hij nodig heeft.

Hij behandelt zijn moeder, de aarde en zijn broeder, de lucht als koopwaar, die hij kan uitbuiten en weer verkopen als goedkope kralen. Zijn honger zal de aarde kaal vreten en slechts een woestijn achterlaten.”

11

Milieurecht in transitie:

“Volle dwingende inzet op herstel van ecosystemen en robuuste natuur (Inclusief EHS)”

“Uitleg van bestaande natuuregels in de geest van de wet, niet zoeken naar geitenpaadjes naar de letter”

“Een steeds gedetailleerdere invulling van natuurregels is dodelijk voor draagvlak en doelbereik”

12

Milieurecht in transitie:

“Wij moeten de moed hebben om op voorhand keuzes te maken, zodat we bepaalde afwegingen niet hoeven maken, omwille van natuurherstel.”

“ Uitsluiten van mogelijkheden voor toestemmingverlening.”

13

Milieurecht in transitie:

“Wat er gebeurt met de aarde, gebeurt met de kinderen van de aarde. Als een man op de grond spuwt, spuwt hij op zichzelf. Dit weten wij: Alles hangt samen als het bloed dat een familie verbindt. Alles hangt met alles samen.”

Citaat: Indiaans opperhoofd Seattle uit 1854, speech: “Hoe kun je de lucht bezitten”.

14

Boerema &
van den Brink B.V.
juridisch en ecologisch adviseurs Natuur en Leefomgeving

Mr. drs. L. Boerema
luuk@boerema-vdbrink.nl
www.boerema-vdbrink.nl